

Oració composta

Quan un missatge està format per dues o més estructures oracionals (en què cadascuna té el seu subjecte i el seu predicat), frases o proposicions, es considera que hi ha una **oració composta**. També es poden distingir per la presència de més d'un verb conjugat en forma personal, mentre que si només n'hi ha un, i una sola estructura oracional, es tracta d'**oracions simples**.

- (1) *En Joan compra flors per a la seva àvia.*
- (2) *En Joan compra flors, les portarà a la seva àvia.*
- (3) *En Joan compra flors i les porta a la seva àvia.*
- (4) *En Joan compra flors que portarà a la seva àvia.*

Totes aquestes oracions, preses globalment, tenen el mateix significat, però s'expressa de maneres diferents. L'oració (1) només té un verb conjugat i una sola proposició, per això es tracta d'una oració simple, mentre que les oracions (2), (3) i (4) tenen dos verbs conjugats i dues proposicions cadascuna, per tant es tracta d'oracions compostes.

La relació que estableixen les diferents proposicions d'una oració composta pot ser de:

- **Juxtaposició:** les diferents frases estableixen una relació semàntica i prosòdica, són sintàcticament independents i no s'hi expressa la relació amb la intervenció de cap nexa gramatical, sinó amb signes de puntuació. És el cas de l'oració (2).
- **Coordinació:** no hi ha dependència sintàctica entre les proposicions, sinó que estableixen relacions marcades per la naturalesa dels nexes gramaticals. En el cas de l'oració (3), s'uneixen les proposicions amb la conjunció *i*, però mantenen el seu significat si es prenen aïlladament.
- **Subordinació:** les diferents idees tenen una relació d'interdependència, segons la qual la proposició subordinada exerceix una funció dins d'una altra oració, que rep el nom d'oració principal. Les oracions subordinades s'insereixen en l'oració principal mitjançant un nexa, o poden articular-se al voltant d'una forma verbal no personal. En l'oració (4), la proposició subordinada *que portarà a la seva àvia* forma part de l'estructura oracional de *En Joan compra flors*, amb qui s'uneix mitjançant el relatiu *que* i és el complement del nom de *flors*.

- **1.2. Oració composta per juxtaposició**

L'oració composta per juxtaposició expressa una idea formada per més d'una estructura oracional, però, a diferència de les altres oracions compostes, en les juxtaposades no hi ha cap nexa que uneixi les diferents proposicions. El sentit global de tota l'oració uneix cada un dels components que comparteixen el context, malgrat que un signe de puntuació les separi.

Per tant, les diferents oracions estan relacionades per un signe de puntuació, siguin comes, punts i coma o dos punts.

De fet, darrere d'una juxtaposició hi ha una relació de subordinació o coordinació, però no s'expressa amb cap dels enllaços que li correspondrien:

(5)

Avui anem a casa meva, demà ja ens trobarem a casa teva.

No bevia mai: la nit de l'accident anava sobri.

(6)

Tasta aquell pastís; li ha quedat boníssim.

Estudiem més, és l'única manera d'aprovar.

Les oracions de (5) equivalen a les coordinades copulatives *Avui anem a casa meva i demà ja ens trobarem a casa teva* i *No bevia mai i la nit de l'accident anava sobri*. Les oracions del grup (6) poden expressar-se amb la subordinada adjectiva *Tasta aquell pastís, que li ha quedat boníssim* i amb la subordinada adverbial causal *Estudiem més, perquè és l'única manera d'aprovar*.

Les possibilitats d'enllaçar oracions de manera juxtaposada són moltes i novament el sentit comú i la claredat expositiva en limiten l'ús.

- **1.3. Oració composta per coordinació**

L'oració coordinada està formada per més d'una estructura oracional. Cada proposició conté una informació semànticament i sintàcticament independent. Les oracions coordinades tenen la mateixa jerarquia estructural, perquè no depenen les unes de les altres, sinó que són oracions diferents que es posen en relació segons la naturalesa del nexa que les enllaça. Les diferents frases estan relacionades per un nexa: **conjuncions** o **locucions conjuntives**.

L'oració 1 i la 2 són independents sintàcticament, cadascuna té la seva estructura oracional; autònomes semànticament, el significat de l'una no condiona l'altra, i tenen la mateixa jerarquia estructural, en tant que una no forma part o no depèn de l'altra.

Encara que les possibilitats d'enllaçar oracions en les oracions coordinades són moltes, el sentit comú i la claredat expositiva en limiten l'ús.

La relació de coordinació, a banda d'unir oracions, es pot donar per unir altres elements oracionals. És possible unir categories gramaticals diferents, però és imprescindible que tinguin la mateixa funció sintàctica. Es poden coordinar oracions, components de l'oració o components d'un sintagma:

- **Coordinació de sintagmes nominals:** *En Joan i en Pere s'impliquen en la resolució del conflicte.*
- **Coordinació de verbs:** *Els infants canten i ballen cada matí a l'escola bressol.*
- **Coordinació de components d'un sintagma:** *L'aigüera recull brutícia, deixalles i restes que malmeten les canonades.*

En aquesta última oració, el complement directe està format per una coordinació dels seus components, i tots ells reben el complement del nom: *que malmeten les canonades*.

La coordinació permet simplificar **recursivitats** del llenguatge. Hi ha oracions en què determinats elements s'elideixen en benefici d'una expressió no redundat gràcies a una coordinació dels elements oracionals: *Estic reflexionant si he de contestar o no la teva pregunta; És convenient fer cas dels consells o tirar pel dret*. La coordinació resol i simplifica la redundància en el llenguatge.

Segons el tipus d'enllaços o nexes, s'estableixen diferents relacions entre les oracions i, en conseqüència, tenim oracions coordinades copulatives, disjuntives, adversatives, distributives, il·latives, explicatives i continuatives.

- **A. Oracions coordinades copulatives**

Les oracions coordinades copulatives són aquelles en què la segona oració afegeix una informació a la primera. Es tracta d'una addició o suma del que expressen les diferents proposicions. Per tenir una construcció copulativa, les oracions que uneix el nexes no han de ser excloents: *El rei és català i ha nascut a Alemanya*.

Sovint la relació copulativa és simètrica; és a dir, la idea expressada per les oracions unides pel nexes copulatiu és la mateixa, per la qual cosa poden intercanviar-les sense alterar-ne el significat: *En Joan llegeix i la Maria canta; La Maria canta i en Joan llegeix*.

En altres casos, la relació copulativa no és simètrica: *Va parlar i va morir*. La idea expressada per l'oració coordinada no és la mateixa si es canvia l'ordre de les oracions unides pel nexes copulatiu: *Va morir i va parlar*.

Hi ha oracions construïdes amb els nexes copulatius que no tenen un valor d'addició, com es pot veure en les oracions següents: *He estudiat molt i no he aprovat; Torna a fer-ho i veuràs*. En la primera, el nexes té un valor equivalent a una adversativa i, en la segona, el nexes introdueix un valor de conseqüència.

Els **nexes** són **i**, **ni**: *Els dies passen i els anys avancen. No hem rigut ni hem cantat aquesta tarda a l'esplai*.

- **B. Oracions coordinades disjuntives**

Les oracions coordinades disjuntives presenten alternatives, opcions per escollir. La relació dels elements units pel nexes disjuntiu pot ser excloent o no. En les oracions *Pots creuar per la dreta o pots creuar per l'esquerra, arribaràs al mateix lloc; Està viu o mort?*, la primera no és excloent (el nexes **o**, a vegades és substituït per **i**); la segona sí que és excloent.

Els **nexes** són **o**, **o bé**, **o sinó**: *Vens d'excursió o et quedes a casa? Continuaràs estudiant o bé descansaràs per esbargir-te?*

- **C. Oracions coordinades adversatives**

Les oracions coordinades adversatives són aquelles en què la segona acció verbal presenta una dificultat o una oposició total per portar a terme la primera. Són adversatives excloents si la segona part del nexes adversatiu anul·la la primera part: *No és blau, sinó negre*. No s'han de confondre amb les concessives que són subordinades adverbials i expressen un obstacle (*Vindrem encara que plougui*), amb les adversatives expressem una oposició.

Els nexes són **però, no obstant això, això no obstant, tanmateix, no gensmenys, sinó (que), en canvi, altrament, amb tot, malgrat això, per contra**: Jo estudio molt, **però** no me'n surto en els exàmens. No va ser metge, **sinó** mestre d'escola.

- **D. Oracions coordinades distributives**

Les oracions coordinades distributives presenten accions alternatives que es poden excloure o no.

En aquest cas els nexes es dupliquen, de manera que n'hi ha un davant de cadascuna de les proposicions.

Els nexes són **o... o..., ara... ara..., bé... bé..., ja... ja..., tant... com..., no solament... sinó (que)..., l'una... l'altra...: Ara la sort m'acompanya, ara les dificultats m'envaeixen. O m'organitzo o perdo totalment el temps els dissabtes.**

- **E. Oracions coordinades il·latives**

Les oracions coordinades il·latives expressen una conseqüència o deducció derivada de la part que precedeix el nexa, sense ponderar cap element ni quantificar-lo.

Els nexes són **doncs, per tant, així és que, de manera que, per consegüent**: Plou, **doncs** m'esperaré una estona. Tinc el cotxe al taller, **doncs** no el portaré.

- **F. Oracions coordinades explicatives**

Les oracions coordinades explicatives són aquelles en què la segona acció verbal afegeix informació per ampliar o aclarir la primera.

Els nexes són **o, és a dir, o sigui, això és**: No ha acabat l'exercici correctament, **és a dir**, l'ha de repetir. Va ser el primer, **o sigui** va guanyar!

- **G. Oracions coordinades continuatives**

Les oracions coordinades continuatives expressen una acumulació, una successió o continuïtat en la proposició que hi ha després del nexa, respecte a la que el precedeix.

Els nexes són **a més, a més a més, d'altra banda, fins i tot, i tot**: Ho entenia tot, **fins i tot** podia resoldre els problemes més difícils. Hi van venir els amics de València, **a més a més** d'anar-hi els companys d'Eix.

- **Oració composta per subordinació**

Les oracions compostes per subordinació estan formades per més d'una estructura oracional. Una és l'oració principal i les altres són les proposicions subordinades. Entre l'oració principal i la subordinada s'estableix una relació de desigualtat sintàctica:

Les proposicions que la formen tenen diferent jerarquia sintàctica i són sintàcticament dependents una de l'altra, perquè la part subordinada realitza una funció dins de l'oració principal. L'oració subordinada pot fer la funció que correspondria a un sintagma nominal, un sintagma adjectival o a un sintagma adverbial dins de l'oració principal.

Les oracions subordinades es classifiquen en:

- **Oració subordinada substantiva:** equivalen a un sintagma nominal o, si van precedides d'una preposició, a un sintagma preposicional i fan la funció que farien aquests mateixos sintagmes en l'oració principal: *Qui guanyi el concurs tindrà un premi amb una gran dotació econòmica* (*Qui guanyi el concurs* és el subjecte de *tindrà*); *Ho diu a qui el vulgui escoltar* (*a qui el vulgui escoltar* és el complement indirecte de *Ho diu*).
- **Oració subordinada adjectiva:** equivalen a un sintagma adjectival i fan la funció de complement del nom: *Les persones que tinguin passaport podran passar la frontera* (*que tinguin passaport* és complement del nom de *persones*).
- **Oració subordinada adverbial:** equivalen a un sintagma adverbial i fan la mateixa funció que faria un sintagma adverbial equivalent: *Els artistes realitzen les seves obres quan troben la inspiració* (*quan troben la inspiració* fa de complement circumstancial de temps de *realitzen*).